

sem a kiadó intencióiból nem eshettünk, hiszen az egyetlen „preferansz” két előfordulását a bíráló maga is nehezményezte. A *hivatkozás mindig ott történt, ahol arra legtöbb indok volt.*

Bírálonk ugyanilyen előítélettel van Mikszáth két említett tüdőgyulladására iránt is. (63. és 320. lev.)

Bárki, aki Mikszáth levelezését vagy életrajzait olvasta, meggyőződhetett róla, hogy az író aszthmás alkata miatt gyakran esett át részleges, vagy teljes gyulladós folyamaton. Az 1873. jún. 9-i néhány soros levélkében jelzett betegséget a következő hipotézis alapján valószínűsítettük tüdőgyulladásnak: az író olyan magas lázban fekszik, hogy anyjának diktálja levelét, alig eszmél, halálérzése van, két orvost hívtak hozzá és Mikszáthné is úgy emlékszik, hogy tüdőgyulladásra volt. A 63. levél jegyzetének utolsó mondatában megjegyeztük, hogy a beteg néhány nap múlva (jún. 17-én) már Balassagyarmaton jár. (273. lap.) Talán ez a mondat elkerülte a bíráló figyelmét.

A másik, 1909 januárjára vonatkozó közismert tüdőgyulladás említését dátum szerint igazolva látja az olvasó a betegség lefolyásának minden mozzanatával és hírlapi viszhangjával együtt a III. kötet első három hónapjának levélnyagában. Itt csak mellékesen történt róla említés.

Igazolnunk kellene még azt, hogy Laky Margitka, akinek Mikszáth Gleichenbergből egy leánykát ábrázoló levelezőlapot küldött (ölében levél, kezében galamb), „*Egy stanicli cukor*” – melléklettel, „Mikszáth bácsi” – aláírással, – lehetséges-e, hogy *valóban serdülő leányka volt.* – Ha a levél mellett maga a címzés is: „*Adassék (a levél) Laky Margitkának, a kis Blahánénak*” Veszprém városában – nem igazolja feltevésünket, akkor lehet, hogy még nem serdült. (!)

Különbö Mikszáth fürdőhelyeiről (Gleichenberg, Cirkvenica, Rohics) levélhelyeken pontosan beszámolunk. (174., 180., 250., 289., 366., 367., 476. lev. jegyz.)

Ezek után mi mindenesetre megdöntöttük volna, hogy hasonló körülmények között leírjuk-e a bíráló utolsó mondatát. Mert egy sokak által nagyon átgondolt szerkezetű s a bíráló által is elismert, nagy gonddal megírt munkának önmagában, az írótól függetlenül is van élete és becsülete. A kritikus felelősséggel tartozik azért, amit leír. Egyet mindenesetre elvár a szerző és a közönség is: figyelmesen kell elolvasni azt, amiről ír. Ez olyan *alapelv*, amit írásában hiányolunk.*

Méreiné Juhász Margit

Arany János rímjátékaihoz

Bisztray Gyula ebben a folyóiratban (XLIX. 1961. 458–459.) Arany két kis rímjátékát emeli ki a költő szerkesztői üzenetei közül. Az elsőt évekkel ezelőtt én is észrevettem a Szépirodalmi Figyelőben, és még három társával együtt kiadásra előkészítettem (ItK. LVIII. 1954. 84.). Amikor azonban a Szépirodalmi Könyvkiadó újból megjelentette Arany János *Összes Köteményeit*, átadtam közlésre (I. Bp., 1956. 725, 739, 740.). *Keresztury Dezso* az Utószóban ezt megemlíti (uo. 749.). Úgy látszik, *Bisztray Gyula* figyelmét elkerülte. Hogy ne csak kiigazítást adjak, hanem kiegészítést is, felhívom a figyelmet Aranyra még két apróságára.

1. A Szépirodalmi Figyelőben (II. 1862. II. félév, 48.) a „*Vegyes*” rovatban ismerteti névtelenül a Budapesti Szemle XLVI. és XLVII. füzetét. Szerzőségét „*Zalán futása*” egy általa módosított sorával vallja meg: „*Az '1817-diki inség és éhhálal Erdélyben'* (amely azonban Magyarországot sem kímélte) szintén becses adalék a század történetéhez gr. *Teleki Domokostól*. E sorok írójára kettős érdekű, mert elmondhatja: 'Engem is, a *nyomorok* napján, *ily év hoza fényre*.'”

2. A „*The Dancing Master*” 1721-es kiadásából a párnatánc leírását adja, és párbeszédeit — folyamatosan szedtetve bár — versben fordítja le (Arany János *Összes Prózái Művei*. 1392.): Már ez a tánc felakad. / — Ugyan kérem, mi miatt? // El kell neki jönni, / Bizony el fog jönni, / Bár akarja vagy nem, / Meg kell annak lenni! // Prinkum — prankum. / Ez a szép tánc egyszer! / Járjuk el mégegyszer, / Egyszer, ismét egyszer; / Eljárjuk mégegyszer? // Levelezésének megjelenő teljes gyűjteményéből még sok versike lesz kiválasztható.

Scheiber Sándor

* Amidőn helvt adunk a Mikszáth-levelezés sajtó alá rendezője észrevételeinek, szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy Nacsády Józsefnek a folyóirat 1962. évi 4. számában megjelent bírálatát gondos munkának, hasznos hozzájárulásnak tekintjük. Az egyes *részletkérdések* körül felmerült vitában nem kívánunk állást foglalni. (A szerk.)